

STRIPES OF SOLIDARITY

SOS

FOR WOMEN'S RIGHTS

#stripesofsolidarity #sosforwomensrights #sosfwr

Innledning

Følgende organisasjoner har gått sammen i en kampanje og et tydelig varsko om at endring trengs for å oppnå likestilling globalt. Kvinneorganisasjoner har gått sammen med kvinnedominerte fagorganisasjoner og sammen krever vi handling. I 50 år har vi gått i 8. mars-tog sammen i Norge, og har sett at vi har mange av de samme agendaene og kravene. Fagorganisasjonene er viktige for arbeidet med kjønnslikestilling og kvinners rettigheter. Fagbevegelsen kan sammen med kvinneorganisasjonene ha en transformerende funksjon både for likestilling og overgangen til det «grønne skiftet».

FAGFORBUNDET

Innhold

Innledning	3
Stripes of Solidarity – SOS for Women’s Rights	4
Hvorfor SOS.....	4
Tilbakeslaget.....	4
Hvordan svekkes kvinners rettigheter i 2022?	5
Nasjonale lover overprøver menneskerettigheter.....	5
Tapte rettigheter	5
Kvinnefiendtlige ideologiske bevegelser.....	6
Økende økonomiske forskjeller mellom kjønnene.....	6
Klimaendringene rammer kvinner hardest	6
Overordnede tema	
1. Retten til å bestemme over egen kropp	8
Aktuelle eksempler på tilbakeslag.....	9
2. Økonomiske rettigheter og utvikling	10
3. Kjønnsperspektiv på klima og miljø	12
Fotnoter	14

Stripes Of Solidarity – SOS for Women's Rights

Kvinneres rettigheter

Kvinneres rettigheter er under sterkt press i mange land i verden. I 2022 ser vi for første gang siden undersøkelsen Global Gap Report startet for 16 år siden, et globalt tilbakeslag for kvinners og jenters likestilling, frihet og rettigheter på mange viktige områder.

- Økonomisk likestilling er satt en hel generasjon tilbake etter pandemien.
- 24 land i verden har nå innført totalforbud mot abort, og abortrettigheter snevres inn både i Europa, USA og andre kontinenter.
- Naturkatastrofer og klimaendringer viser seg å ramme kvinner og barn hardere enn menn.

Med dagens tempo vil det ta oss 132 år å oppnå global likestilling. Det er nødvendig å intensivere likestillingskampen og trappe opp innsatsen for kvinners rettigheter.

Hvorfor SOS?

Dette notatet er grunnlaget for en internasjonal solidaritetskampanje; «Stripes of Solidarity – S.O.S. for women's rights». Kampanjen er et initiativ fra 11 norske kvinneorganisasjoner og kvinneledede fagorganisasjoner. Alliansen er i seg selv historisk – det er første gang en samlet kvinnebevegelse går sammen med sentrale fagorganisasjoner om en slik felles kampanje. Kampanjen har tatt de sorte og hvite stripene i den tradisjonelle fangedrakten til sitt visuelle symbol, fordi kvinner som fratas grunnleggende rettigheter, tvinges til et liv i ufrihet og utenforskap. Tallene som presenteres i notatet taler for seg selv: De er et nødsignal – et SOS for kvinners rettigheter som maner til intensivert innsats for å snu utviklingen fra alle som har makt, midler og mulighet til å påvirke situasjonen i motsatt retning.

Tilbakeslaget

Notatet viser, med støtte i tall fra UN Women, World Economic Forum (WEF), Verdens Helseorganisasjon (WHO), Organisasjonen for Økonomisk samarbeid og utvikling (OECD) og Den Internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO), at situasjonen for verdens kvinner nå er markant forverret. Covid-19-pandemien har forårsaket at 54 millioner kvinner mistet jobben i 2020 og det er blitt 36,5 millioner flere kvinner som lever på under 2 dollar dagen siden 2019¹. Frihet og rettigheter henger nært sammen, og et globalt tilbakeslag for kvinners rettigheter rammer ikke bare kvinner, men er et tilbakeslag for hele menneskeheten. Det truer verdens utvikling, noe som tydelig anerkjennes i en statusuttalelse fra World Economic Forum tidligere i år: «Change, in the form of equity, can no longer wait».

13. juli 2022 publiserte WEF sin siste Global Gender Gap Report². De har tidligere påvist at kvinners og jenters rettigheter ble satt en hel generasjon tilbake under pandemien. Det vil, etter deres beregninger, ta ytterligere 132 år å lukke det globale kjønns-gapet. Etter hvert som kriser ulike steder i verden eskaleres, forsterkes også forskjellene og den globale likestillingen rammes uforholdsmessig kraftig.

Hvordan svekkes kvinners rettigheter i 2022?

Nasjonale lover overprøver menneskerettigheter

En rekke land forsøker å begrense bruken av vedtatte menneskerettigheter med henvisning til egen suverenitet og religiøs tradisjon, uten hensyn til at menneskerettighetene er globale og universelle, og ikke kan være i konflikt med annen lovgivning. USA innskrenker kvinners rett til å bestemme over egen kropp og mangler lovgivning som beskytter på arbeidsmarkedet som manglende lovfestet rett til likelønn. USA er et av kun seks land i verden som ikke har tatt inn FNs Kvinnekonvensjon i egen nasjonal lovgivning. Russiske kvinner kan fortsatt ikke jobbe i mange bransjer, selv om listen over forbudte yrker ble redusert til 100 jobber i 2021. Russland er også et av rundt 30 land i verden som ikke har en lov som tar for seg vold i hjemmet, og det er ingen lovgivning som beskytter arbeidstakere mot seksuell trakassering på jobben.

Tapte rettigheter

Kvinner og jenters seksuelle og reproduktive helse og rettigheter har over lengre tid vært under særlig press. Avgjørelsen til USAs Høyesterett i juni 2022, som fjerner kvinners føderale rett til abort er det siste store tilbakeslaget. Det er pr i dag ventet at rundt 20 delstater vil totalforby abort som en konsekvens. I Polen har innstramninger ført til dødsfall og at kvinner anmeldes i forsøk på å bryte abortforbudet. I Italia har et stort antall helsepersonell reservert seg mot å utføre abort, slik at mange kvinner må reise langt eller ikke får gjennomført abort når de trenger det.

20 DELSTATER
I USA VIL
TOTALFORBY
ABORT

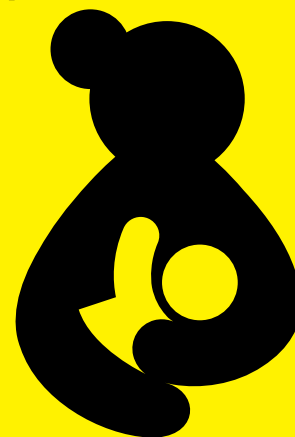
Kvinnefiendtlige ideologiske bevegelser

Tilbakeslag for kvinners frihet og rettigheter er ofte drevet fram av ideologiske bevegelser som eksempelvis nyliberalistisk politikk i land som Brasil, Polen og Ungarn. Samme argumenter og metoder blir brukt av politikere og bevegelser i andre land som vil trekke i samme retning. Pro-life og «anti-gender»-bevegelser, som ofte er religiøst motiverte, og som driver intensivt lobbyarbeid, søker makt og politiske posisjoner. Slike bevegelser styrker seg i land som f.eks. USA, Russland, Spania og Italia³. Konsekvensen for kvinner og jenters rettigheter kan være store. Særlig er situasjonen alvorlig for lhbt-personer (lesbiske, homofile, bifile og transpersoner) som opplever at politisk agitasjon rettes spesielt mot dem som gruppe.

6

Kjønnsdiskriminering og kvinneundertrykkelse eksisterer i alle deler av verden, og høyrepopulistiske bevegelser og konservative regimer bidrar til å promotere tradisjonelle kjønnsroller som underminerer kvinners rettigheter og likestilling. Samtidig krymper handlingsrommet for sivilsamfunnsorganisasjoner og kvinneorganisasjoner, som i utgangspunktet har lite ressurser, på grunn av kutt og vanskeligere tilgang til finansiering.

**KVINNER BRUKER
55% AV TIDEN
I ULØNNET
ARBEID**

Økende økonomiske forskjeller mellom kjønnene

Kvinner får stadig mindre betalt. Likestilte økonomiske rettigheter og kvinners deltakelse i det betalte arbeidslivet er nøkkel til mye annen bærekraftig utvikling. Kvinner har i mye større grad enn menn arbeid knyttet til uformell sektor, med manglende sikkerhetsnett og få formelle rettigheter. De utfører samtidig ubetalt omsorgsarbeid som gjør mulighet til deltakelse i det formelle arbeidslivet utfordrende eller ikke mulig.

Klimaendringene rammer kvinner hardest

Datamateriale viser at effektene av klimaendring og klimatilpasning på ingen måter er kjønnsnøytrale. Det får blant annet konsekvenser for kvinner som jobber i jordbruk, og der hvor naturkatastrofer skjer rammes kvinner og jenter i høyere grad enn menn. 80 prosent av de som må flykte fra hjemmene sine på grunn av klima og katastrofe er kvinner og barn. 70 prosent av ofrene i tsunamien i 2004 var kvinner⁴.

OVERORDNEDE TEMA

1. Retten til å bestemme over egen kropp

Å nekte rett til abort tillater at stater kan tvinge kvinner til å gjennomføre en uønsket graviditet til termin. Dette kan gi livslange konsekvenser. En av fire kvinner globalt kriminaliseres fordi de nekter å

få et barn de ikke ønsker eller kan ta vare på. De viktigste virkemidlene for å unngå mødredødsfall er å unngå uønskede graviditeter ved å gi tilgang på prevensjon, seksualundervisning og trygge aborter.⁵

Land i verden med abortrestriksjoner (2019)⁶

Totalforbud mot abort	24 av 199 land i verden
Tillater kun hvis kvinnen er i livsfare	41 av 199 land i verden
Tillater kun hvis nødvendig for å redde kvinnens liv og helse	32 av 199 land i verden
Tillater også hvis nødvendig for å ta vare på kvinnens mentale helse	25 av 199 land
Tillater etter vurdering av sosioøkonomiske grunner til å ønske abort	11 av 199 land i verden

Statenes abortforbud bryter med internasjonal menneskerettighetslovgivning på en rekke områder: Den overordnede retten til liv og helse som

inkluderer alle kvinner, og retten til å bestemme antall barn og mellomrom mellom graviditet og fødsler.

Selvbestemmelse og tilgang på prevensjon

Prosentvis antall kvinner som selv kan bestemme over egne seksuelle relasjoner, prevensjon, og bruk av reproduktive helsetjenester ⁷	55% av alle kvinner i verden
Store regionale forskjeller i retten til å selv kunne bestemme over egen kropp i samsvar med SDG mål 5.6.1	76% av jenter i Øst- og Sørøst-Asia, Latin Amerika og Karibien, mot mindre enn 10% av jenter i Mali, Niger og Senegal⁸
Kvinner som ønsker å unngå graviditet, men mangler tilgang på moderne prevensjon ⁹	Mer enn 200 millioner i verden

Dødsfall knyttet til abort, graviditet og fødsel

Dødsrate i utviklingsregioner	103 kvinner per 100 000 utrygge aborter¹⁰
Antall mødre-dødsfall globalt forårsaket av abort ¹¹	7-9% av alle kvinner (Det mistenkes at dette tallet i realiteten er opp mot 13%, pga stigma og underrapportering. ¹²)
Abortrelaterte dødsfall i Afrika i 2017	15 000 kvinner¹³ (estimat)
Dødsfall per dag relatert til graviditet og fødsel som kunne vært forhindret ¹⁴ i 2017	810 kvinner pr dag
Andel gjennomførte aborter som regnes som farlige for kvinnens liv og helse ¹⁵	Ca. 33 av 73 millioner aborter hvert år
Alvorlige skader grunnet utrygge aborter (2012)	7 millioner kvinner i utviklingsland ble behandlet på sykehus på grunn av komplikasjoner etter abort¹⁶ (estimat)

Kvinner sliter både kroppslig og psykisk som følge av mangel på trygge, tilgjengelige, rimelige og respektfulle aborter¹⁷, men vi har lite oppdatert forskning på dette feltet. Vi vet at nesten alle abortrelaterte dødsfall og helseplager kunne vært unngått ved å ha god seksualundervisning, tilgang til prevensjon, samt tilgang til lovlig abort.¹⁸

De siste femti årene har vært preget av en umiskjennelig trend mot liberalisering av abortlovene, spesielt i den industrialiserte verden. Hvert år finner rundt syttititre millioner aborter sted over hele verden, ifølge Verdens helseorganisasjon (WHO)¹⁹. Dette tilsvarer omtrent 39 aborter per tusen kvinner globalt, en rate som har holdt seg omtrent den samme siden 1990. Nesten 90 prosent av abortene i land med liberal abortlovgivning anses som trygge, sammenlignet med bare 25 prosent av abortene²⁰ i land der abort er forbudt. Ifølge WHO skyldes omtrent 5–13 prosent av mødredødsfall²¹ på verdensbasis komplikasjoner fra utrygge aborter, hvorav de aller fleste skjer i utviklingsland.

Ettersom nasjoner rundt om i verden har utvidet grunnlaget som folk kan få tilgang til reproduktive helsetjenester på, har kvaliteten og sikkerheten til abortomsorgen blitt forbedret, og det samme har mødres overlevelse. Sikkerheten ved abortprosedyrer varierer imidlertid mye mellom land der abort generelt er lovlig og land med høye restriksjoner på abort.

Brudd på kvinners rettigheter, som disse, er nedfelt i nasjonal lovgivning i mange land over hele verden. Lovgivning er ofte forankret i gamle kolonilover som aldri har blitt avskaffet, og som støttes av høyreorienterte og kvinnefiendtlige regjeringer, politikere, dommere og religiøse ledere.

Til tross for mer enn 100 år med kampanjer for retten til trygg abort i land etter land rundt om i verden, dreper og skader kriminaliseringen av abort titusener av kvinner hvert år. Det rammer spesielt unge og enslige kvinner, og de uten ressurser som kan gi tilgang en sikker abort.

**24 AV 199 LAND
I VERDEN HAR
TOTALFORBUD
MOT ABORT**

Aktuelle eksempler på tilbakeslag:

- I juni 2022 reverserte et flertall av dommerne i USAs høyesterett grunnleggende rettighet for kvinner til å bestemme over egen kropp, og sa at det ikke lenger er en konstitusjonell rett å skulle få tilgang til trygg og lovlig abort.
- USA er et av 4 land i verden som har fjernet retten til å bestemme over egen kropp i løpet av de siste 25 årene.
- I oktober 2021 innførte Kina, som i mange år tvang kvinner til å ta abort etter bare ett barn, en ny lov for å tvinge dem til å få flere barn ved å begrense abort for «ikke-medisinske formål».
- I november 2021 innførte Iran en straffelov som sterkt begrenser tilgangen til abort, prevensjon, frivillig sterilisering og relatert informasjon.
- I Polen (2020) og Honduras (2021) vedtok parlamentene lover som medførte det som nærmest er et totalforbud.
- Ukrainske kvinner som utsettes for voldtekt og mishandling av russiske soldater, og som så har blitt gravide, nektes mulighet til abort, hvis landet de flykter til er Polen. Der har abortlovgivningen ingen unntak. Polske myndigheter har tatt ut tiltale mot en aktivist som har formidlet «angrepiller», som kan brukes i tidlig fase av et svangerskap.

2. Økonomiske rettigheter og utvikling

Gender Gap Report 2020 viser med et lengre perspektiv over de 16 årene man har publisert rapportene, at med dagens fremskritt vil det ta 155 år å lukke det politiske kjønnsgapet – 11 år mer enn det som var anslaget i 2021. Det vil ta 151 år å tette kjønnsgapet knyttet til økonomisk deltakelse og muligheter.

I 2022 er kjønnspariteten (likestilling mellom kvinner og menn) i den globale arbeidsstyrken på 62,9 prosent, det laveste nivået som er registrert siden indeksen ble utarbeidet første gang. Det betyr at kun 62,9 prosent av kvinner globalt er i arbeid, selv om mange flere ønsker det. De regionale forskjellene i verden er store. Det kommer etter en periode der COVID-19-pandemien og flere sjokk i den globale økonomien har hindret fremskritt med

å tette kjønnsgapet. Kvinners jobber var 1,8 ganger mer sårbare enn menns jobb gjennom pandemien, og lider mer av forstyrrelser i det påfølgende økonomiske tilbakeslaget. Også den globale arbeidsledigheten er høyere blant kvinner enn menn.

Kjønnsulikhet i økonomien koster kvinner i utviklingsland 9 billioner dollar i året – en sum som ikke bare vil gi ny kjøpekraft til kvinner og være til fordel for familiene deres og for lokalsamfunnet, men også gi et massivt løft til lands økonomi som helhet²². Utviklingen fører stadig flere kvinner ut i fattigdom og hindrer dem i å delta i yrkeslivet. **150 millioner kan unnsnippe ekstrem fattigdom innen 2030**, men det vil kreve tilgang til utdanning, familieplanlegging, og utjevning av kjønnsbaserte forskjeller.

Fattigdom

36,5 millioner flere kvinner i ekstrem fattigdom	Antallet kvinner og jenter som lever på mindre enn \$1,90 dagen nådde 435 millioner i 2021, sammenlignet med 398,5 millioner i 2019²³
Antall kvinner som mistet jobben i 2020	54 millioner²⁴
Antall kvinner som forlot arbeidsstyrken helt i 2020	45 millioner²⁵
Helse- og omsorgsarbeiderne globalt	Ca. 3,4% av den totale globale sysselsettingen²⁶
Andel kvinner sysselsatt globale i helse- og omsorgssektoren (Sektoren har en betydelig grad av kjønnssegregering)	Omtrent 67%²⁷
Lønnsforskjeller mellom kvinner og menn i helse- og omsorgssektoren	Mellom 14 og 24%²⁸
Antall kvinner i arbeidsfør alder som ikke gis like økonomiske muligheter	Rundt 2,4 milliarder²⁹
Antall land globalt som opprettholder juridiske barrierer som hindrer kvinners fulle økonomiske deltakelse	178 land³⁰
Inntjeningen stuper	I juni 2020 falt inntjeningene til kvinner i uformell sektor med økt omsorgsbyrde til 42,4% av nivåene før pandemien. Inntektene til menn i uformell sektor sank kun til 61,8%³¹
Flest kvinner blant småskalabønder, tjener minst	Småskalabønder står for over 90% av matprodusentene, mens de tjener to til tre ganger mindre enn storskalaprodusentene³²
Menn tjener 30% mer	Data fra 28 land viser at småskala produsent-husholdninger ledet av kvinner i gjennomsnitt tjener 30% mindre enn de ledet av menn³³

Tilbake til kjøkkenbenken³⁴

Kvinner bruker mer tid på barn og hjem etter pandemien	Data fra 16 land avdekker at kvinner med barn i hjemmet i 2022 bruker 31 timer per uke på barneomsorg, mot 26 timer før pandemien
Kvinner bruker 55% av tiden i ulønnet arbeid	Allerede før pandemien var menns andel av tiden i ulønnet arbeid som andel brukt av totalt arbeid 19%, mens dette for kvinner var 55%

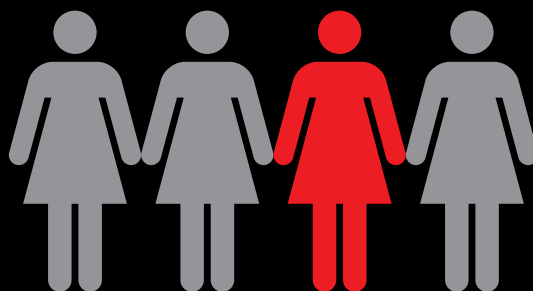
Representasjon³⁵

Satser ikke på kvinnelige politikere	Data fra 95 land, innhentet i 2020 viser at mer enn halvparten av landene manglet kjønnskvoltering for å øke kvinners representasjon i parlamenter
Kan ikke velge yrke	Nesten halvparten av 95 land har aktivt begrenset kvinners mulighet til å ta enkelte jobber
Ikke krav om å være voksen før ekteskap	Tre fjerdedeler av 95 land har ikke fastsatte 18 år som minstealder for ekteskap for kvinner og menn
Kvinner blir ikke ledere	I 2019 var kun 28% av lederstillinger på arbeidsplassen besatt av kvinner
Få kvinner i parlamentene	I 2021 var kun en av fire representanter i verdens parlamenter kvinner
Få kvinner i kommunestyrene	I 2021 var kun 36% av representantene i lokalpolitikken kvinner

**54 MILLIONER
KVINNER MISTET
JOBBER I 2020**

**I 2021 LEVER 435 MILLIONER
KVINNER I EKSTREM
FATTIGDOM**

3. Kjønnsperspektiv på klima og miljø

Klimaendringer er et planetarisk fenomen som vil påvirke alle mennesker, men konsekvensene er hardere for kvinner og barn enn for menn. UNEP beregner at 80 prosent av de som drives på flukt grunnet klimaendringer er kvinner.³⁶ Når kvinner drives på flukt øker sjansen for at de utsettes for alvorlig vold og seksuelle overgrep. Faren for at de blir utsatt for menneskehandel og ender opp i ulike former for slaveri er stor.³⁷ Det er også dokumentert at jenter utsettes for tidlige ekteskap og tvangsekteskap. Kvinner på flukt grunnet klimakatastrofer og effekt av klimaendringer, har ofte svekket eller manglende tilgang til helsetjenester, og da særlig tilgang til seksuell og reproduktiv helse.³⁸ Nesten all finansiering av klimatiltak går til menn og svært få av tiltakene er rettet mot kvinners behov. 80 prosent av miljøorganisasjonene som får en eller annen form for filantropisk støtte, ledes av menn. Kun 4 prosent av utviklingsmidler som er knyttet til klima og miljø, retter seg mot kvinner og likestilling.

Skadelige effekter av klimaendringer kan på kort sikt oppleves gjennom naturkatastrofer, som jordskred, flom og orkaner, og på lang sikt gjennom mer gradvis nedbrytning av miljøet. De negative effektene merkes allerede i landbruket, med mat-sikkerhet, biologisk mangfold og ødelagte økosystemer. Klimaendringene rammer vannforsyning, helse, bosetninger, energitilgang, transport og industri. Hetebølger, tørke, stigende havnivå og ekstreme stormer gir migrasjonsstrømmer. Alt dette påvirker kvinner uforholdsmessig.

Dr. Mayesha Alam, ekspert på klima, kvinners rettigheter og konflikt, ved Yale Universitet sier – «I landlige samfunn over hele verden er det kvinner og jenter som i overveldende grad har arbeidet med å samle mat, vann og husholdningsenergiressurser. Når tørken forverres og skogene brenner, må de reise lengre avstander og bruke mer tid på å skaffe disse ressursene.» Studien, Gender-based violence and environment linkages: The violence of inequality, samler data og casestudier fra over 1000 kilder og dokumenterer omfattende direkte koblinger mellom miljøpress og kjønnsbasert vold. Et eksempel er at økende havanntemperaturer og forsuring får fiskebestandene til å gå ned. Dermed blir kvinner som er avhengige av fisk for sitt levebrød, i økende grad tvunget til å selge sex for mat.³⁹

Kvinner og klima

Kvinner får liten plass ved forhandlingsbordene	Kvinner utgjør kun 30% av offisielle representanter ved nasjonale og internasjonale klimaforhandlinger
Økt andel kvinner som er del av politiske avgjørelser	Vedtak om mer omfattende tiltak om klimatiltak⁴⁰
Kvinnelige menneskerettighetsforkjempere som jobber for klima og miljø	Mellom 2016 og 2019 ble det rapportert 1698 tilfeller av vold og overgrep mot kvinnelige menneskerettighetsforkjempere/ miljøaktivister i Mexico og Latin-Amerika⁴¹
Forskjell i klimaavtrykk (forbruk)	Kvinner har 16% mindre klimaavtrykk enn menn⁴²
Forskjell i utslipp av CO ² globalt	11% av verdens befolkning genererer rundt 50% av verdens CO²utslipp, mens 50% av menneskene på planeten genererer bare 11% av globale CO²-utslipp⁴³
Hvite menn får pengene	Av all filantropisk finansiering for å takle klimaendringer, går 90% til organisasjoner ledet av hvite mennesker, og 80% til organisasjoner ledet av menn
Kvinnefokus er fraværende	Bare 0,2% av all stiftelsesfinansiering fokuserer eksplisitt på kvinner og miljø⁴⁴
Kvinnefokus er fraværende	Kun 4% av utviklingsmidler knyttet til klima og miljø, som kartlegges av OECD, har kvinner og likestilling som hovedprioritering
Kvinner slipper ikke til	Globalt utgjør kvinner 39% av havforskere. Likevel var kun 29% av talere i internasjonale forskningskonferanser kvinner fra 2011 til 2018 (UN Women, 2021, s. 18)
Kvinner dør av grunner som enkelt kan forebygges	To millioner kvinner og barn – fire i minuttet – dør for tidlig på grunn av sykdom forårsaket av inneluft, forurensning, først og fremst fra røyk produsert under matlaging med fast brensel

Fakta fra UN Women⁴⁵

Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling påpeker at for å bedre arbeidet med integrering og inkludering av et kjønnsperspektiv i klima og miljøpolitikk⁴⁶ må vi:

- Sikre rettferdige og positive resultater, hvor alle aspekter av klimaendringer – inkludert klimafinansiering – aktivt fremmer likestilling i klimaresponser.
- Integrering av kjønn i utforming, gjennomføring og overvåking av klimaprosjekter og -programmer.
- Systematisk ta hensyn til kvinners differensierte behov, kunnskap, erfaringer og prioriteringer i alle klimaresponser.
- Sikre kvinners meningsfulle deltakelse, og tilgang til og innflytelse over beslutningstaking om klimaendring på alle nivåer, inkludert i utformingen av sosial, økonomisk og miljømessig politikk.
- Etablere forenklede finansieringsmekanismer for å gi kvinneorganisasjoner tilgang til klimafinansiering.

Fotnoter

1. <https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2021/Progress-on-the-Sustainable-Development-Goals-The-gender-snapshot-2021-en.pdf>
2. <https://www.weforum.org/reports/global-gender-gap-report-2022/>
3. <https://www.epfweb.org/node/551>
4. [file:///H:/Downloads/UNDP%20Linkages%20Gender%20and%20CC%20Policy%20Brief%201-WEB%20\(5\).pdf](file:///H:/Downloads/UNDP%20Linkages%20Gender%20and%20CC%20Policy%20Brief%201-WEB%20(5).pdf)
5. World Health Organization.
6. Remez, Mayall, og Singh, «Global Developments in Laws on Induced Abortion».
7. Baker mfl., «State of the world poulation 2021». Side 19
8. Baker mfl. Side 19-20
9. Starrs mfl., «Accelerate Progress—Sexual and Reproductive Health and Rights for All». Side 2642
10. Population Reference Bureau og Mesce. Side 6
11. Say mfl., «Global Causes of Maternal Death».
12. Say mfl.
13. Population Reference Bureau og Mesce: Abortion Facts and Figures 2021. Side 5
14. World Health Organization, «Maternal mortality».
15. Nina S. Krizan: Abort – det gjelder 56 millioner kvinner, hvert eneste år.
16. Singh og MaddowZimet: Facility-based Treatment for Medical Complications Resulting from Unsafe Pregnancy Termination in the Developing World, 2012.
17. World Health Organization, «Abortion».
18. «HRP ANNUAL REPORT 2021».
19. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/abortion>
20. <https://www.thelancet.com/action/showPdf?pii=S0140-6736%2817%2931794-4>
21. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/abortion>
22. <https://www.oxfam.org/en/why-majority-worlds-poor-are-women>
23. <https://un-women.medium.com/what-does-gender-equality-look-like-today-590b43ac4419>
24. <https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2021/Progress-on-the-Sustainable-Development-Goals-The-gender-snapshot-2021-en.pdf>
25. <https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2021/Progress-on-the-Sustainable-Development-Goals-The-gender-snapshot-2021-en.pdf>
26. https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_850909/lang-en/index.htm
27. https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_850909/lang-en/index.htm
28. https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_850909/lang-en/index.htm
29. [file:///H:/Downloads/9781464818172%20\(1\).pdf](file:///H:/Downloads/9781464818172%20(1).pdf)
30. [file:///H:/Downloads/9781464818172%20\(1\).pdf](file:///H:/Downloads/9781464818172%20(1).pdf)
31. <https://www.wiego.org/sites/default/files/resources/file/PolicyInsights3.pdf>
32. <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2021/09/progress-on-the-sustainable-development-goals-the-gender-snapshot-2021>
33. <https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2021/Progress-on-the-Sustainable-Development-Goals-The-gender-snapshot-2021-en.pdf>
34. <https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2021/Progress-on-the-Sustainable-Development-Goals-The-gender-snapshot-2021-en.pdf>
35. <https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2021/Progress-on-the-Sustainable-Development-Goals-The-gender-snapshot-2021-en.pdf>
36. <https://www.ohchr.org/en/stories/2022/07/climate-change-exacerbates-violence-against-women-and-girls>
37. <https://www.unwomen.org/sites/default/files/2022-03/Tackling-violence-against-women-and-girls-in-the-context-of-climate-change-en.pdf>
38. <https://www.unhcr.org/5f21565b4.pdf>
39. <file:///H:/Downloads/2020-002-En.pdf>
40. <https://yaleclimateconnections.org/2019/09/countries-with-more-female-politicians-pass-more-ambitious-climate-policies-study-suggests/>
41. <https://www.unwomen.org/sites/default/files/2022-03/Tackling-violence-against-women-and-girls-in-the-context-of-climate-change-en.pdf>
42. <https://www.nytimes.com/2021/08/24/us/climate-crisis-women-katharine-wilkinson.html>
43. https://oi-files-d8-prod.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/file_attachments/dp-a-safe-and-just-space-for-humanity-130212-en_5.pdf
44. <https://www.unhcr.org/5f21565b4.pdf>
45. <https://www.unwomen.org/en/news-stories/explainer/2022/02/explainer-how-gender-inequality-and-climate-change-are-interconnected>
46. <https://www.oecd.org/dac/gender-development/making-climate-finance-work-for-women.htm>

AGENDA RÅDGIVNING

Notatet er utarbeidet av FOKUS – Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål
i samarbeid med Agenda Rådgivning.

